

માણસને સૌથી મોટી ભુખ માણસની !

—‘હરીશ્ચન્દ્ર’

એકદમ શું થઈ ગયું, તે અમરતબાને સમજાયું નહીં. પેશાબ કરવા ગયેલાં ત્યાં પગ લપસ્યો. આખા શરીરનો ભાર પગ ઉપર ! એક-બે મીનીટ એમ જ પડ્યાં રહ્યાં. કપડાં એક બાજુ ભીનાં થઈ ગયાં. માંડ માંડ ભીંતનો સહારો લઈ ઉઠ્યાં. પગમાં તો કાંઈ દરદ થાય દરદ ! જેમ તેમ પગ ઘસડતાં સોફા પર જઈ પડ્યાં. ઘરમાં બીજું કોઈ નહીં દીકરો-વહુ બન્ને નોકરીએ જાય. શું કરવું, સમજાય નહીં. દુઃખાવો અસહ્ય. તન્દ્રામાં પડી રહ્યાં.

એકાદ કલાકે વહુ સુલા આવી, ત્યારે બા આમ ને આમ સોફા ઉપર પડેલાં. હાંફળી-હાંફળી થઈ ગઈ. બધી વાત જાણી. જોયું તો પગ કાળો પડતો જતો લાગ્યો. તરત રીક્સા કરીને બાને હોસ્પિટલમાં લઈ ગઈ. એક્સ-રે લેવાયો. પગે નાનકડું ફેક્ચર થયેલું. પ્લાસ્ટર થયું. હવે ઓછામાં ઓછો એક મહીનાનો ખાટલો. બાની સાર-સંભાળ માટે દીવસ-રાતની બે નર્સ રાખવી પડી.

ખાટલામાં પડ્યાં-પડ્યાં અમરતબા પોતાના નસીબને કોસતાં રહ્યાં. ભગવાન મેં એવાં તે શાં પાપ કર્યાં છે, તે મારે આવું ભોગવવાનું આવ્યું ! મને કેમ ઉપાડી લેતો નથી ? બીજા પર આટલા ભારરુપ બનીને જીવવાનો શો અર્થ ? કેટલાક તો તું જુવાનજોધને ઉપાડી લે છે, તો આ ૮૦ વરસની ડોસીને કાં ઉપાડી નથી લેતો ?

અમરતબા બહુ સારી રીતે જીવન જીવેલાં. બહુ જ મહેનતુ, માયાળુ, મળતાવડાં. એમને બોલવા બહુ જોઈએ. બધાં સાથે વાતો કરવી બહુ ગમે, આડોશી-પાડોશી, સગાં-વહાલાં, ઓળખીતાં-પાળખીતાં બધાં જ સાથે હળતાં-મળતાં. એમને ત્યાં કોઈ આવ્યું, તો ખાધા-પીધા વીના કદી ન જાય. આળસ બીલકુલ નહીં. વહુ આવી તોયે ઘરનું વધારે કામ પોતે જ કરતાં. વહુ નોકરી કરે એટલે અમરતબા કહે, ‘બેટા, આ હું કરી નાખીશ, પેલું હું કરી નાખીશ.’ વહુ સારી હતી; પણ સ્વભાવની રુખી-સુકી. હસવું-બોલવું ઓછું. અમરતબાને બહાર હરવા-ફરવાનું થતું ત્યાં સુધી તો વાંધો નહોતો આવતો; પણ ઉંમર વધતાં ધીરે ધીરે બહાર જવાનું બંધ થયું, તેમ ઘરમાં રહી એ અકળાઈ જતાં.

તેમાંયે પાંચેક વરસ પહેલાં પતીના અવસાન બાદ તો અમરતબા ઘરમાં સાવ એકલાં પડી ગયાં. દીકરા-વહુને પાસે બેસી વાત કરવાની કુરસદ નહીં. દીકરાનો દીકરો રાજુ દાદીમાનો બહુ લાડકો. નાનો હતો ત્યારે તો દાદીને છોડતો જ નહીં. પણ મોટો થતો

ગયો, તેમ એ પણ એની દુનીયામાં પડી ગયો. જો કે એ બે-ચાર દીવસે દાદી પાસે આવીને બેસતો, શું કર્યું, શું ખાધું, પુછતો. દાદીને બહુ સારું લાગતું.

પરંતુ રાજુનાં લગ્ન થયાં. આ ઘરમાં સમાસ થાય તેમ ન હોવાથી બીજું ઘર લઈ એ ત્યાં રહેતો થયો. તેથી દાદી ઘરમાં સાવ એકલાં પડી ગયાં. દીકરો-વહુ રાખે તો બહુ સારી રીતે; પણ દાદી હતાં માનવ-ભુખ્યાં અને તે ભુખ એમની ભાંગતી નહોતી. એમને જોઈએ માનવનો સંગ, પ્રેમનો સ્પર્શ, આત્મીયતાની ઢુંક. માણસને સ્થુળ સાર-સંભાળ કરતાં આની વધારે જરૂર હોય છે. ઘડપણમાં કદાચ વધારે. એ વીના દાદીને અકારું લાગતું.

રાજુ અને તેની વહુ રમીલા અવારનવાર આવતાં અને ત્યારે દાદી પાસેયે ખાસ બેસતાં. દાદીને સારું લાગતું. રમીલા બહુ જ માયાળુ સ્વભાવની. દાદીના પગ દબાવવા બેસી જાય, દાદી શું ખાય છે- પીએ છે, પ્રેમથી પુછે. એક વાર રાજુ-રમીલા બન્ને કહે, 'દાદી, દાદી થોડા દીવસ અમારે ત્યાં રહી જાવ !' અને બહુ આગ્રહ કરીને બન્ને દાદીને પોતાને ત્યાં લઈ જ આવ્યાં.

દાદીને તો જાણે સ્વર્ગ મળ્યું ! આમ તો રાજુ-રમીલા પણ બન્ને નોકરી કરે. પણ રાજુ રોજ એક વાર તો આવીને દાદી પાસે બેસી જ જાય. અને રમીલા તો ઘરમાં હોય ત્યારે દાદી પાસે આવીને ટહુકો કરી જ જાય - 'કંઈ તકલીફ તો નથી ને, દાદી ! કંઈ જોઈતું-કારવતું તો નથી ને, દાદી !' શાક લાવી દાદી પાસે બેસી સમારે. કાંઈ સીવવા કરવાનું કે નાનું-મોટું કામ હોય તો દાદી પાસે બેસીને કરે. દાદી પાસે બેસીને ટીવીની સીરીયલ જુએ. સાથે સાથે કાંઈ ને કાંઈ વાતો કરતી જાય. ઓફીસમાં આજે શું થયું, તેનીયે વાતો હોય. દાદી હવે તેની ઓફીસના માણસોનેય નામથી ઓળખતાં થઈ ગયાં હતાં.

અને દાદીના ખાવા-પીવાનું તો એટલું ધ્યાન રાખે ! 'દાદી, તમને આ ભાવશે ?... આજે દાદી, તમને આ કરી દઉં ?...' ટુંકમાં, દાદી એને મન કોઈ વણજોઈતો બોજ નહીં; કુટુંબનું પોતીકું માણસ હતાં.

કાલે દાદીએ બાજુના રુમમાં થતી વાતચીત સાંભળી - 'દાદીને આપણે ત્યાં જ રાખીએ તો ? બાના ઉપર એટલો બોજ ઓછો.'

આ સાંભળી દાદી તો પાણી-પાણી થઈ ગયાં. એમની આંખો ઉભરાઈ આવી. મનોમન વહુને કાંઈ કેટલાયે આશીર્વાદ આપી દીધા !

આજે દાદીના પગ દુખતા હતા. રમીલા પગ દાબવા બેઠી. પછી યાદ આવ્યું એટલે ઉઠીને વાટકીમાં વેદનાશામક આયુર્વેદીક તેલ લઈ આવી. એટલું સરસ ચોળતી હતી કે દાદી આંખ મીંચીને માણતાં રહ્યાં, અને એમનો હેતાળ હાથ વહુના માથે ફરતો રહ્યો. ત્યાં

એકાએક હાથ ફરતો અટકી ગયો. ઘણીવાર સુધી માથે એમનેમ રહ્યો. રમીલાએ ઉંચું જોયું, તો દાદીએ માથું ઢાળી દીધું હતું. દાદીનું પ્રાણપંખેરું ઉડી ગયું હતું. એમના મોઢા પર અનેરી પ્રસન્નતા હતી, અનેરી તૃપ્તીનો ભાવ હતો. આંખ ઉઘાડી હતી. એમાંથી જાણે અમી ઝરતું હતું.

(શ્રી. કલ્પના કુલકર્ણીની વાર્તાને આધારે..)

–‘હરીશ્ચન્દ્ર’

તા. ૧૬ ઓગસ્ટ ૨૦૦૮ના ‘ભુમીપુત્ર’ના અંકના પાન ૨૪ પરથી સાભાર..

લેખીકાના પરીચય માટે <http://www.gujaratilexicon.com/admin/upload/SeM/129.pdf.pdf>

ઉપર ક્લિક કરવા વીનંતી.. ઉત્તમ..

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ – વર્ષ: ચોથું – અંક: 160 –March 01, 2009

‘ઉંઝાજોડણી’માં અને ‘શ્રુતી’ ફોન્ટમા અક્ષરાંકન: ઉત્તમ ગજજર uttamgajjar@hotmail.com

"દુનિયાની કોઈ પણ ભાષાના ઉત્તમ કોશની સરખામણીમાં 'ભગવદ્ગોમન્ડલ' ઊણો ઊતરે તેમ નથી. આ ફક્ત શબ્દકોશ નથી; પણ જ્ઞાનકોશ પણ છે."

ઉપરોક્ત ઉક્તિ પરથી અનુમાન કરી શકીએ કે 'ભગવદ્ગોમન્ડલ' એક અમૂલ્ય અને મહત્ત્વનો જ્ઞાનકોશ છે. આવા મહાન જ્ઞાનકોશ-વિશ્વકોશની પ્રસ્તાવના લખવા માટે જ્યારે ગાંધીજીને કહેવામાં આવ્યું ત્યારે તેમણે કહ્યું "પ્રસ્તાવના લખવાની મારી શક્તિ નથી. તમારા સાહસથી હું મુગ્ધ થયો છું. એથી માતૃભાષાની મોટી સેવા થશે એમ હું માનું છું."

ઈ.સ. 1865 ની 24 મી ઓક્ટોબરે ધોરાજીમાં જન્મેલ ભગવતસિંહજી એકમાત્ર રાજવી તરીકે નહિ; પરંતુ સામાજિક અને સાહિત્યક્ષેત્રે પણ અમૂલ્ય પ્રદાન આપીને ગણનાપાત્ર બન્યા છે. ગુજરાતી ભાષાને વિશ્વકક્ષા સુધી પહોંચાડવામાં તેમણે મહત્ત્વની ભૂમિકા બજાવી

છે. છઠ્ઠીસ છઠ્ઠીસ વર્ષની અખંડ સાધના કરીને ગુજરાતી ભાષાની શબ્દસમૃદ્ધિને ખૂણેખાંચરેથી શોધી કાઢીને મહારાજા ભગવતસિંહજીએ ગુજરાતી ભાષામાં આરત્નમણિ સમાન મહાન જ્ઞાનકોશ "ભગવદ્ગોમંડલ"ની રચના કરી. આ કોશના રચયિતા તરીકે આજે પણ સાહિત્ય-જગત તેમને સન્માને છે.

‘ભગવદ્ગોમંડલ’ નામ ‘ભગવત્’ અને ‘ગોમંડલ’ એમ બે શબ્દોનું બનેલું છે. ‘ભગવત્’ એટલે ભગવતસિંહજી, બૃહત્, સમૃદ્ધિવાન, જ્ઞાનભરપૂર, પ્રભુપ્રેરિત કે ગૌરવવંતુ જ્યારે ‘ગોમંડલ’ એટલે શબ્દસંગ્રહ, શબ્દકોશ, જ્ઞાનકોશ, સરસ્વતીભંડાર કે ગોંડલ. આમ, ભગવદ્ગોમંડલ એટલે (1) ભગવતસિંહજી શબ્દસંગ્રહ (2) બૃહદ્ શબ્દકોશ (3) સમૃદ્ધિવાન જ્ઞાનકોશ (4) જ્ઞાનભર્યો સરસ્વતી-ભંડાર (5) પ્રભુપ્રેરિત વ્યાપક વાણી અને (6) ગૌરવવંતું ગોંડલ.

કચેરી, તુમારો કે દફતરીકામમાં અંગ્રેજી ભાષાને બદલે વધુમાં વધુ ગુજરાતી ભાષાને અને શબ્દોને પ્રાધાન્ય આપવામાં તેમનો માતૃભાષા પ્રત્યેનો પ્રેમ અને તેમની ભક્તિ પ્રગટ થાય છે. ગુજરાતીમાં સર્વાંગસંપૂર્ણ શબ્દકોશની ખામી ઘણા વખતથી સાલતી હતી. આથી એમણે ઈ.સ. 1915 ની આસપાસથી કોઈપણ કોશમાં ન જોવા મળતા નવીન શબ્દોનો સંગ્રહ કરવા માંડ્યો. આ બાબતમાં એમની નિષ્ઠા અને ખેવના અજોડ હતી. તેમણે પ્રમાણભૂત ગ્રંથો, મહત્ત્વનાં પુસ્તકો, નવલકથાઓ, કાવ્યસંગ્રહો વગેરેનો જ નહિ પરંતુ વર્તમાનપત્રો, માસિકો, નિવેદનો, જાહેરખબરો, નાટક સિનેમાનાં ચોપાનિયાંઓ, ચીજવસ્તુઓની મૂલ્યપત્રિકાઓ કે એવા કોઈપણ રદી જેવા શબ્દો ફરફરિયામાંથી, પણ ઉપયોગી જણાતા શબ્દોનો સંગ્રહ કરતા અને તેમાંથી જે શબ્દોમાં સચ્ચાઈનો રણકો ઊઠે, તેને જ કોશમાં સમાવવામાં આવતા. ગુજરાતી લોકોની બોલાતી ભાષાનું આમાં સાચામાં સાચું પ્રતિબિંબ ઝિલાયું છે. વળી આ કોશની રચના વખતે જોડણીના નિયમોને પણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે.

ઈ.સ. 1928 ના ઓક્ટોબરની પહેલી તારીખથી તેમણે ગોંડલમાં ‘ભગવદ્ગોમંડલ’ કોશની વિધિસરની કચેરી શરૂ કરી અને જેમાં તેમણે જાતમહેનતે એકત્ર કરેલા આશરે વીસહજાર શબ્દોથી આ કોશની શરૂઆત કરી. ૨૫મી ઓગસ્ટ 1944 ના રોજ તેમણે 902 પાનાંનો પ્રથમ ભાગ પ્રસિદ્ધ કર્યો અને ત્યારબાદ દર એક-દોઢ વર્ષના સમયગાળે એક એક ભાગ પ્રસિદ્ધ કર્યો. 9 મી માર્ચ 1955 ના રોજ નવમો અને અંતિમ ભાગ પ્રસિદ્ધ થયો હતો.

દુનિયાની કોઈપણ ભાષાના ઉત્તમ કોશની સરખામણીમાં સહેજપણ ઊણો ન ઉતરતો આ ગ્રંથ માત્ર શબ્દકોશ જ નહિ પણ જ્ઞાનકોશ ગણાયો છે. નવ ગ્રંથોના 9270 જેટલાં પૃષ્ઠોમાં આશરે 2,81,377 શબ્દો, તેના 8,21,832 અર્થો અને 28,156 જેટલા રૂઢિપ્રયોગોને સમાવવામાં આવ્યા છે. શબ્દભંડોળ અને અર્થભંડોળની દૃષ્ટિએ એ અતુલનીય છે. વાસ્તવમાં આપણી ગુજરાતી ભાષામાં આટલા બધા શબ્દો છે તેની સૌ પ્રથમ વાર જાણ જ આ કોશ દ્વારા વિશ્વને થઈ. તેથી જ ભગવદ્ગોમંડલને વિવિધ વિશેષણો જેવાં કે, 'જ્ઞાનનો ધૂધવતો શબ્દસાગર', 'ગુજરાતી ભાષાનો સંસ્કૃતિગ્રંથ', 'વિશ્વકોશ', 'ગુજરાતી ભાષાની અસ્મિતા', 'સર્વજ્ઞાન સંગ્રહ' અને 'સમૃદ્ધિનો સાગર' જેવા શબ્દોથી નવાજવામાં આવેલ છે.

'ભગવદ્ગોમંડલ' એ એક એવો ઉત્કૃષ્ટ કક્ષાનો માહિતીકોશ કે જ્ઞાનકોશ છે કે જેમાં ધર્મ, સાહિત્ય, કલા, વાણિજ્ય, વિજ્ઞાન, સામાજિક, સાંસ્કૃતિક અને જીવનવ્યવહારનાં બધાં જ પાસાંઓને સમાવી લીધાં છે. દા.ત. આપણે 'કલા' શબ્દને ભગવદ્ગોમંડલમાં તપાસીએ તો 'કલા' શબ્દ સાથે તેના 62 અર્થ, 54 કલાનાં નામ, શિલ્પશાસ્ત્રની 64 કલાનાં નામ એવી વિવિધ તેમ જ વિસ્તૃત માહિતી આપી છે. જ્યારે આંખ શબ્દનું 6 પૃષ્ઠમાં વિસ્તૃત વિવરણ આપેલ છે. આમ, કોઈપણ શબ્દનાં ફક્ત અર્થ જ નહિ; પરંતુ તેનાં ઉચ્ચાર, વ્યુત્પત્તિ, વ્યાકરણ, અર્થ, રૂઢિપ્રયોગ, ઉદાહરણ અને જરૂર પડે ત્યારે ચિત્રો, કોષ્ટકો વગેરે દ્વારા માહિતીને સચોટ રીતે રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે.

આમ, છવ્વીસ વર્ષના અથાક પરિશ્રમ બાદ દળદાર એવા નવ ભાગનું પ્રકાશન કાર્ય પૂર્ણ થયું. આ પ્રકાશન પાછળ તેમણે લગભગ સાડાપાંચ લાખ રૂપિયા ખર્ચ કર્યો હતો. અમૂલ્ય એવા આ નવ ગ્રંથની કિંમત તે સમયે 545 હતી પરંતુ રાજ્યાશ્રયને કારણે તે 146 રૂપિયામાં પ્રાપ્ત થતી હતી. ગુજરાતી ભાષાના એક સમૃદ્ધ અને મહત્વના જ્ઞાનકોશ તરીકે "ભગવદ્ગોમંડલ" અદ્વિતીય છે. જ્ઞાનના અમૂલ્ય વારસાને સાચવી તેમ જ લોકોને સુલભ રીતે માહિતી મળી શકે તે માટે જે જહેમત ઉઠાવી તે માટે શ્રી ભગવતસિંહજીને કોટિ કોટિ વંદન.

ડિજિટલ ભગવદ્ગોમંડલ

ગુજરાતી ભાષાના અનેક કોશો આપણને ઉપલબ્ધ છે. પરંતુ 'ભગવદ્ગોમંડલ' કોશ એના શબ્દો, અર્થો, ઉપયોગો અને બીજી અનેક બાબતોથી પોતાની એક આગવી અસ્મિતા જાળવી રહ્યો છે. આજે પણ જ્યારે કોઈ ભાષાપ્રેમી કે કોશકારને કોઈ શબ્દ કે અર્થ એ સાર્થ,

બૃહદ્ કે નર્મકોશમાં ન મળે ત્યારે તે ભગવદ્ગોમંડલની સહાય લે છે અને તેમાં શબ્દ કે અર્થ મળી રહેતાં ભાવક પર પ્રસન્નતાની લહેરખી છવાઈ જાય છે.

શ્રી. રતિભાઈ ચંદરયાએ પણ તેમના સંગ્રહાયેલા શબ્દોનો ઉપયોગ કરી તેમાંથી શબ્દકોશ બનાવવાનું સને 1975ની આસપાસ શરૂ કર્યું. ત્યાર પછી 1986માં ભગવદ્ગોમંડલનું પુનર્મુદ્રણ થયું. તે ખબર મળતાં જ તેમણે સંપૂર્ણ સેટ લંડનમાં વસાવી લીધો હતો. આ રત્નમણિ તેમના હાથમાં આવતાં જ તેમણે મનોમન સંકલ્પ કર્યો હતો કે, તેમણે આદરેલું 'લેક્સિકોન'નું કામ પૂરું થાય કે તરત આખેઆખા 'ભગવદ્ગોમંડલ શબ્દકોશ'ને પણ તેમના જીવનકાળ દરમિયાન જ તેમના 'ગુજરાતીલેક્સિકોન'માં ઉતારી લેવો.

આ ભગીરથ કામ યુનિકોડ ફોન્ટ આવતાં સાર્થક બને તેવું તેમને લાગ્યું, તેથી ગુજરાતી ભાષાના અમૂલ્ય એવા જ્ઞાનકોશને ડિજિટલાઇઝ કરવાના આ ભગીરથ કામનું 'ગુજરાતીલેક્સિકોન' બીડું ઝડપ્યું. વિશ્વના કોઈ પણ ખૂણે રહેતો માનવી આ જ્ઞાનસંગ્રહની માહિતી અને તેની મહત્તા જાણી શકે અને તેના રોજિંદા જીવનમાં સરળતાથી તેનો વિનિયોગ કરી શકે તે માટે આ કાર્ય હાથ ધરવામાં આવ્યું.

શ્રી. રતિલાલ ચંદરયા અને 'ગુજરાતીલેક્સિકોન' ટીમના સમિતિ સભ્યોએ આ કાર્યને પૂર્ણ કરવાનો સંકલ્પ કર્યો. સૌ પ્રથમ ગોંડલ મ્યુનિસિપાલિટી તરફથી આ કોશને ડિજિટલાઇઝ કરવાની મંજૂરી મેળવી. જૂની હસ્તપ્રસ્તો તપાસી નવેનવ ભાગનું ઝીણવટથી અધ્યયન કર્યું. તજ્જો પાસેથી માર્ગદર્શન મેળવી આ કાર્યની શુભ શરૂઆત તા. 18-04-2008 ને મહાવીર જયંતીના દિવસે કરવામાં આવી. ડેટા એન્ટ્રી માટે એડિટિંગ સોફ્ટવેરની રચના કરવામાં આવી. ડેટા એન્ટ્રીમાં કુશળ એવા ઓપરેટરો પાસેથી એ એન્ટ્રી કરાવવામાં આવી. તે ડેટા એન્ટ્રીને પૂકરીડરો પાસે ચકાસણી અર્થે મોકલવામાં આવી. પૂકરીડરોએ ચકાસેલી એન્ટ્રીની ભાષાનિષ્ણાતે પુનઃચકાસણી કરી. જો કોઈ ક્ષતિ રહી ગઈ હોય તો તેને સુધારી લેવામાં આવી. આમ, આ રીતે નવેનવ ભાગનું કામ હાથ ધરવામાં આવ્યું અને 11 માસના ટૂંકા ગાળામાં આ કાર્ય પૂર્ણ કર્યું. કોશ પ્રમાણે એન્ટ્રીને સાઇટ પર મૂકવા એક ખાસ પ્રકારની એપ્લિકેશન બનાવવામાં આવી. જેમાં સમગ્ર માહિતીને સંગૃહિત કરવામાં આવી રહી છે. ટૂંક સમયમાં જ આપ સૌ ભગવદ્ગોમંડલને ઇન્ટરનેટ પર જોઈ શકશો. તદુપરાંત

તમે તેને સીડી માધ્યમથી પણ મેળવી શકશો. વળી, તમે ભગવદ્ગોમંડલનાં સમગ્ર પૃષ્ઠોને પણ એનીમેટેડ ફોર્મમાં જોઈ શકશો અને તે પણ તદ્દન નિ:શુલ્ક !

80 વર્ષની જૈફ વયે સતત કાર્યરત રહી ભગવતસિંહજીએ શારીરિક, માનસિક અને આર્થિક ભોગ આપી ગુર્જરી ગિરાને એક અમૂલ્ય મહિમામુકુટથી શણગારવાનો મહાન પ્રયાસ કર્યો હતો. તે જ રીતે શ્રી રતિલાલ ચંદરયા પણ 87 વર્ષની જૈફ વયે ગુજરાતી ભાષા વિશે સતત ચિંતિત છે. તેમનો માતૃભાષા પ્રત્યેનો આ પ્રેમ વિરલ છે. આજના કમ્પ્યુટર યુગમાં આધુનિક ટેકનોલોજીના માધ્યમથી, ગુજરાતી શબ્દકોશ અને અન્ય માહિતીને સંગૃહિત કરવાનો અને તેને લાખો લોકો સુધી મફત પહોંચાડવા માટેનો તેમણે એક યજ્ઞનો-જ્ઞાનયજ્ઞનો પ્રારંભ કર્યો જે 'ગુજરાતીલેક્સિકોન' નામથી પ્રચલિત છે.

'ગુજરાતીલેક્સિકોન' ટીમ દ્વારા ગુજરાતીલેક્સિકોન સાઇટની ત્રીજા વર્ષની પૂર્ણાહુતિ પ્રસંગે આ સાઇટને નવા રૂપરંગ સાથે રજૂ કરવામાં આવી છે. જેમાં ગુજરાતી-ગુજરાતી શબ્દકોશ, ગુજરાતી-અંગ્રેજી શબ્દકોશ, અંગ્રેજી-ગુજરાતી શબ્દકોશ, વિરુદ્ધાર્થી શબ્દકોશ, રૂઢિપ્રયોગ, કહેવતો, પર્યાયવાચી શબ્દો, શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ વગેરે જેવાં અનેક પાસાંઓને આવરી લીધાં છે. 'ગુજરાતીલેક્સિકોન'ની પ્રથમ આવૃત્તિને તૈયાર કરી પ્રજા સમક્ષ મૂકવામાં 20 વર્ષનો સમય લાગ્યો, વિદ્યાપીઠના સાર્થજોડણીકોશ પ્રોજેક્ટને પૂર્ણ કરવામાં 2 વર્ષ લાગ્યાં, જ્યારે 'ભગવદ્ગોમંડલ'ના સાગર સમા કાર્યને પૂર્ણ થતાં માત્ર 11 માસનો જ સમય લાગ્યો છે. 'લેક્સિકોન'ના ગુજરાતી-ગુજરાતી શબ્દકોશની સમગ્ર પ્રવિષ્ટિની ચકાસણીનું કાર્ય ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના કોશ વિભાગે કરી આપ્યું છે અને તેમાંની શબ્દ-પ્રવિષ્ટિ તથા અન્ય માહિતી સાચી છે તેનું પ્રમાણપત્ર પણ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ દ્વારા 'ગુજરાતીલેક્સિકોન'ને આપવામાં આવ્યું છે.

વળી તેમાં દર અઠવાડિયે પ્રસિદ્ધ થતી શબ્દાર્થ કોચડાની રમત રમવાની પણ મઝા આવી જાય છે. આ ઉપરાંત સાહિત્ય વાચન-રસિયાઓને માટે પણ વિવિધ સાહિત્યિક સામયિકો 'ગુજરાતી લેક્સિકોન' સાઇટ પર ઉપલબ્ધ છે. આ ઉપરાંત બીજા અનેક નાનામોટા ફેરફારો તમે સાઇટની રૂબરૂ મુલાકાત લઈ, જાણી અને માણી શકો છો. 'ગુજરાતીલેક્સિકોન'નું ધ્યેય માત્ર આટલું જ નથી; પરંતુ ભાષાના વિવિધ એકમોને સમાવવા માટે તે હંમેશાં કાર્યરત રહે છે. ટૂંક સમયમાં જ આપને આ માહિતીથી વાકેફ કરવામાં આવશે.

કહેવત છે - 'જય જય ગરવી ગુજરાત. જ્યાં જ્યાં વસે ગુજરાતી; ત્યાં ત્યાં વસે સદા કાળ ગુજરાત'; ત્યાં હવે આપણે કહી શકીશું કે, 'જ્યાં જ્યાં વસે એક ગુજરાતી કમ્પ્યુટર સાથ; ત્યાં સદાકાળ ગુજરાતીલેક્સિકોન' .....**'જય ગુજરાતી'**

સંકલનકાર:

અશોક કરણિયા - ashok.karania@magnettechnologies.com

ઉત્તમ ગજજર - uttamgajjar@hotmail.com

મૈત્રી શાહ - જાગૃતિ દેસાઈ અને સમગ્ર 'લેક્સિકોન ટીમ' - January 23, 2009

સંદર્ભગ્રંથ - 'ભગવદ્ગુણભંડાર'

અસ્મીતા મારી-મારા ગામની

મારી મા કીમથી કન્યાસી અમારી જમીન ખેડવા દરરોજ સવારે જતી. ખેતરે જવાનો સમય થાય એટલે ઘરમાં જે સ્ત્રી હાજર હોય તેના ખોળામાં મને રમતો મુકીને એ ખેતરે ચાલી નીકળે. ગાંધીદીધી અસ્મીતા સાથે જન્મેલો હું, અનેક જ્ઞાતી, વર્ગો અને ધર્મોની સ્ત્રીઓના ખોળામાં રમતો-રમતો, દુધ પીતો, લઘુશંકા કરતો મોટો થયો છું. વાલ્મીકી સમાજથી માંડીને બ્રાહ્મણ સ્ત્રી અને હીન્દુ, મુસ્લીમ અને પારસી સ્ત્રીના વાત્સલ્યથી મારો ઉછેર થયો છે.

નાનો હતો ત્યારથી એક દૃશ્ય જોતો આવ્યો છું કે મારા ગામમાં ગણેશોત્સવની ગણપતીની મુર્તી યુસુફ બનાવતો, શીવરાત્રીનું કમળ યુસુફ ઠારતો અને વહેલી સવારે યુસુફ જ શીવલીંગ ચડાવતો. નવરાત્રીમાં હાર્મોનીયમ યુસુફ વગાડતો અને સાખી, દોહા અને ભજનો પણ યુસુફ ગાતો. મને કોઈ પુછે કે ગણેશ કોનો પુત્ર તો હું કહું કે ગણેશને સર્જતો તો યુસુફના હાથે જ મેં જોયો છે !

-ઉત્તમ પરમાર

'ગુજરાતની અસ્મીતા-મારી નજરે' પુસ્તકમાંથી સાભાર.. **સંપર્ક:** 'કીમ એજ્યુકેશન સોસાયટી',

સ્ટેશન રોડ, **કીમ** - જી.સુરત

મોબાઈલ નંબર - 99259 59014

'સન્ડે ઈ-મહેફીલ' - વર્ષ: ચોથું - અંક: 160 -March 01, 2009

'ઉંઝાજોડણી'માં અને **'શ્રુતી'** ફોન્ટમા **અક્ષરાંકન: ઉત્તમ ગજજર uttamgajjar@hotmail.com**

